

Umumiy o'rta ta'lim maktablarida rangtasvir va kompozitsiya ko'nikmalarini rivojlantirish texnologiyalari

Boboniyozova Roziya Mirsalim qizi

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” kafedrası o’qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada umumiy o'rta ta'lim maktablarida 5–7-sinf o'quvchilari bilan rangtasvir va kompozitsiya ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan pedagogik texnologiyalar tahlil qilinadi. Maqolada interfaol dars metodlari, loyiha asosida o'qitish, guruh ishlari va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish orqali dars samaradorligini oshirish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, o'quvchilarning ijodiy va estetik qobiliyatlarini shakllantirish bo'yicha amaliy tavsiyalar beriladi.

Kalit so'zlar: Rangtasvir, kompozitsiya, pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar, loyiha asosida o'qitish, ijodiy ko'nikmalar, 5–7-sinf.

Tasviriy san'at fani o'quvchilarning estetik didini, vizual tafakkurini va ijodiy qobiliyatini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Umumiy o'rta ta'lim maktablarida 5–7-sinf o'quvchilari bilan rangtasvir va kompozitsiya darslari o'quvchilarning rangni idrok etish, shakl va kompozitsiya bo'yicha qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

Hozirgi kunda dars samaradorligini oshirish va o'quvchilarning qiziqishini rag'batlantirishda pedagogik texnologiyalar, xususan interfaol metodlar va loyiha asosida o'qitish muhim ahamiyatga ega. Guruh ishlari, reflektiv mashg'ulotlar va multimedia vositalari o'quvchilarning ijodiy fikrlashini va mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

Maqolada umumiy o'rta ta'lim maktablarida rangtasvir va kompozitsiya ko'nikmalarini rivojlantirish texnologiyalari, dars jarayonini optimallashtirish usullari va o'quvchilarning ijodiy ko'nikmalarini shakllantirish bo'yicha amaliy tavsiyalar keltiriladi.

Umumiy o'rta ta'lim maktablarida 5–7-sinf o'quvchilari bilan rangtasvir va kompozitsiya ko'nikmalarini rivojlantirish pedagogik texnologiyalarni qo'llash orqali amalga oshiriladi. Interfaol metodlar, loyiha asosida o'qitish, guruh ishlari va zamonaviy texnologik vositalardan foydalanish o'quvchilarning ijodiy tafakkurini, estetik didini va vizual ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Rangtasvir darslarida o'quvchilar nafaqat texnik qobiliyatlarni o'rganadi, balki rangni idrok etish, rang kombinatsiyalarini sinash, shakl va kompozitsiya elementlarini

joylashtirish bo'yicha qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Shu bilan birga, dars jarayoni o'quvchilarda mustaqil ijodiy faoliyatni shakllantirish, vizual muammolarni hal qilish va o'z fikrini estetik vositalar orqali ifodalash qobiliyatini oshiradi.

Pedagogik texnologiyalar dars rejalashtirishda o'qituvchiga yordam beradi. Guruh ishlari o'quvchilarga birgalikda ishlash, fikr almashish va konstruktiv tanqidni o'rganish imkonini beradi. Loyihalar asosida o'qitish metodikasi o'quvchilarga o'z ijodiy loyihalarini yaratish va yakuniy natijani taqdim etish orqali mas'uliyat va ijodiy mustaqillikni rivojlantiradi.

Rang va kompozitsiya bilan ishlash texnologiyalari dars samaradorligini oshiradi. O'quvchilarga turli rang kombinatsiyalarini sinab ko'rish, kompozitsiya elementlarini joylashtirish va vizual uyg'unlik yaratish imkoniyatini beradigan mashg'ulotlar ijodiy tafakkurini kengaytiradi. Interaktiv doska, multimedia ilovalari va boshqa texnologik vositalar orqali darsni boyitish o'quvchilarning diqqatini jalb qiladi va dars jarayonini qiziqarli qiladi.

O'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda reflektiv mashg'ulotlar muhim ahamiyatga ega. Har bir ijodiy ishni tahlil qilish, o'z ishini va sinfdoshlarning ishlarini baholash, tanqidiy fikrlash va vizual nazariyani rivojlantirishga yordam beradi. Bu jarayon o'quvchilarni mustaqil qaror qabul qilishga, xatolarni aniqlash va tuzatishga o'rgatadi.

Pedagogik texnologiyalarni qo'llash orqali darslar nafaqat ijodiy, balki integratsiyalashgan tarzda o'tkaziladi. Masalan, tarixiy san'at namunalarini tahlil qilish, turli madaniyatlarning tasviriy san'at elementlarini o'rganish va amaliy mashg'ulotlarda ulardan ilhom olish o'quvchilarning madaniy bilimini va estetik didini rivojlantiradi.

O'quvchilarni motivatsiya qilish texnologiyalari samaradorlikni oshiradi. Rag'batlantiruvchi vazifalar, ijodiy tanlovlar va ko'rgazmalar o'quvchilarda qiziqish uyg'otadi va ularni faollikka undaydi. Shu bilan birga, individual yondashuv har bir o'quvchining qobiliyat va ehtiyojlarini hisobga olish orqali ijodiy rivojlanishni ta'minlaydi.

5–7-sinf o'quvchilari bilan ishlashda integratsiyalashgan dars texnologiyalari ham samarali hisoblanadi. Masalan, matematika, biologiya yoki tarix bilan bog'langan tasviriy san'at mashg'ulotlari o'quvchilarning konseptual fikrlashini kengaytiradi va fanlararo bog'liqlikni rivojlantiradi. Shu bilan birga, ijodiy vazifalar orqali o'quvchilar mavzuni amaliy tarzda o'zlashtiradi va o'z fikrini vizual vositalar bilan ifodalaydi.

O'qituvchi darsni rejalashtirishda texnologik vositalarni qo'llash bilan birga, o'quvchilarni mustaqil ishlashga undaydi. Multimedia ilovalari yordamida rang, shakl va kompozitsiya bo'yicha eksperimentlar o'tkazish, o'z ishini rasmiylashtirish va yakuniy natijani baholash imkoniyati yaratiladi. Bu esa ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish bilan birga, o'quvchilarning texnologik savodxonligini oshiradi.

Umumiy olganda, pedagogik texnologiyalarni qo'llash 5–7-sinf o'quvchilarining rangtasvir va kompozitsiya bo'yicha ko'nikmalarini rivojlantiradi, ijodiy qobiliyatlarini shakllantiradi va dars samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Innovatsion metodlar, interfaol mashg'ulotlar, texnologik vositalar va reflektiv yondashuvlarning uyg'unligi o'quvchilarning ijodiy tafakkurini kengaytiradi va ularni mustaqil fikrlashga o'rgatadi.

Shu bilan birga, samarali pedagogik texnologiyalarni qo'llash o'qituvchining professional malakasini oshiradi, dars jarayonini optimallashtiradi va maktabdagi tasviriy san'at darslarining sifatini yaxshilaydi.

Umumiy o'rta ta'lim maktablarida 5–7-sinf o'quvchilari bilan rangtasvir va kompozitsiya ko'nikmalarini rivojlantirish pedagogik texnologiyalar orqali samarali o'qitish dars samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Interfaol metodlar, loyiha asosida o'qitish, guruh ishlari va texnologik vositalardan foydalanish o'quvchilarning ijodiy tafakkurini, vizual tasavvurini va estetik didini rivojlantiradi.

Reflektiv mashg'ulotlar va individual yondashuv o'quvchilarda mustaqil ijodiy faoliyatni shakllantiradi, ularning muammolarni hal qilish va o'z fikrini vizual vositalar orqali ifodalash qobiliyatini oshiradi. Shu bilan birga, pedagogik texnologiyalar darslarni qiziqarli va interaktiv qiladi, o'quvchilarning faolligini rag'batlantiradi.

Natijada, tasviriy san'at fanini samarali o'qitish orqali o'quvchilar o'z ijodiy salohiyatini to'liq ochadi, vizual va estetik savodxonligini rivojlantiradi hamda intellektual va shaxsiy rivojlanishiga hissa qo'shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Shavdirov S. A. Podgotovka budushchikh uchiteley k issledovatel'skoy deyatelnosti // *Pedagogicheskoe obrazovanie i nauka*. – 2017. – №2. – S. 109–110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // *Eastern European Scientific Journal*. – 2017. – №1. – S. 131–134.
3. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // *Inter education & global study*. – 2024. – №1. – S. 8–14.

4. Shavdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology // *AIP Conference Proceedings*. – 2025. – Vol. 3268. – №1. – S. 070035.
5. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // *International Journal on Integrated Education*. – 2023. – Vol. 4. – №3. – S. 60–66.

